

LLENGUA I LITERATURA

Notes personals del cadaquesenc Vicenç Escofet, habitant a Barcelona (1723-1757)

Per Pep Vila i Medinyà

Resum

Transcripció d'un breu recull de notes personals de Vicenç Escofet (Cadaqués, 1711-?), que marxa del poble per anar a estudiar a Barcelona. Es conserven en el manuscrit número 545 de la Biblioteca Universitària de Barcelona. Escofet anota les seves anades i vingudes d'un lloc a l'altre, assumptes de caire familiar i privat, la seva estada a Roma per anar a fer-hi estudis eclesiàstics.

Paraules clau

Escofet, Barcelona, Cadaqués, notes personals, segle XVIII

Abstract

Transcription of a short collection of personal notes by Vicenç Escofet (Cadaqués, 1711-?), who left his village to go to study in Barcelona. They are conserved in manuscript number 545 at the Library of the University of Barcelona. Escofet annotated his comings and goings from one place to the other, family and private affairs, his stay in Rome where he went for ecclesiastical studies.

Keywords

Escofet, Barcelona, Cadaqués, personal notes, eighteenth century

DOI: 10.2436/20.8010.01.45

AIEE, Figueres, 41 (2010), pàg. 473-480

Heus aquí uns apunts telegràfics, com aquell qui anota notícies al vol, espaiats en l'espai i en el temps, escrits⁽¹⁾ a la primera meitat de segle XVIII per un jove inquiet de Cadaqués, Vicenç Escofet, nascut l'any 1711, delerós de conèixer món, que per motius que se'ns escapen, es traslladà, lleuger d'equipatge, a viure i estudiar a Barcelona. Fa l'efecte que Escofet, en tenir a Cadaqués l'àvia, la mare i la germana, pertanyés a una nissaga molt coneguda en aquesta vila. Em refereixo a l'extensa família del militar Joan d'Escofet i Palau (Cadaqués, 1720-1808), amb la qual no he sabut trobar el lligam. A Barcelona hi havia una altra branca de cognom Escofet. D'aquesta en sobresurt el nom de Francesc d'Escofet Roger (1729-1791), eclesiàstic, benedictí, membre de l'Acadèmia de Bones Lletres de Barcelona, abat de Sant Pau del Camp (1785-1791). En els llibres sacramentals de la parròquia de Cadaqués el cognom Escofet és un dels més productius.

Amb seguretat l'estudiant del qual estem parlant podria ser Lluís Vicenç Mariano Escofet Tuegols, fill lligítim i natural de Josep Montserrat Escofet i Maloll i de Maria Escofet Tuegols, batejat el dia 1 de febrer de 1711, a les fonts baptismals de la parroquial església de Santa Maria de la vila de Cadaqués per fra March Guasch, religiós de Nostra Senyora de la Mercè i vicari de dita vila, segons llegim al llibre de baptismes de la parròquia, 1683-1722.

La sortida d'aquell clos familiar i d'aquell cul de món, en una època de turbulències, on els desplaçaments per aquelles costes no eren gens fàcils, són signes d'ambició i d'un cert caràcter. En aquelles temps deixar el monocultiu de la vinya i de la pesca, potser obeint una crida interior, per anar lluny a fer carrera eclesiàstica no devia ser una aventura fàcil, d'aquí que aquests apunts mereixin a més del nostre reconeixement, aquest petit comentari que encapçala l'edició de les notes conservades.

1. Transcripció d'aquestes notes del manuscrit núm. 585 de la Biblioteca Universitària de Barcelona, folis 121, 121v.

Vicenç Escofet és com un personatge d'una obra de Dickens; deixa d'una glopada la infància per entrar als 12 anys en una casa particular barcelonina, no sabem si en règim d'acolliment o bé per servir a canvi d'una manutenció. En aquestes notes, escrites en una cal·ligrafia no gaire curosa, apunta la mort de la seva àvia, el casament de la germana, la mort de la seva mare, les malalties que pateix, una de les quals l'obliga a repetir curs. Viatja sovint a Cadaqués com aquell ocell enyoradís que retorna al niu. Hi fa estades curtes i llargues, per anar a veure la família, per motius de salut, per altres raons que desconeixem. Retorna a la seva Ítaca per mar i per terra, de vegades fent servir els dos mitjans combinats. En lloc de fer el trajecte d'una tirada des de Barcelona a Cadaqués o viceversa, s'atura en diversos ports i embarcadors de l'època, on es podia fer escala, en llocs d'aprovisionament com Malgrat, Calella, Pals. Apunta que una vegada va fer parada i fonda a la Granota, a Sils, on hi havia un hostel de renom. En aquella època per aquest alberg hi passava el camí ral, una important via de comunicacions. Des d'aquesta cruïlla de camins podies anar a Barcelona resseguint la costa per la carretera del Maresme o bé endinsar-te per una altra ruta cap a les comarques interiors del país.

Per aquests apunts sabem que de 1729 a 1732, Vicenç Escofet estudiava gramàtica. Després comença els estudis de filosofia i de moral en un establiment incert. Del 22 de novembre de 1752 fins al 13 de juny de 1753, excepcional en aquell temps per la majoria dels mortals, fa una llarga estada a Roma, suposem per ampliar estudis eclesiàstics per compte de l'església o per l'orde religiós al qual pertanyia.

VICENÇ ESCOFET, CLERGUE DELS TEATINS

Vicens Marià Escofet Tuegols, fill de Josep Escofet, pagès de la vila de Cadaqués i de Maria Escofet, havia pertangut a l'orde de clergues regulars de Sant Gaietà o teatins, anomenada també "Casa i oratori de Sant Cayetano", fundada per Gaietà de Thiene (Vicenza, 1480-Nàpols, 1547). El predicador Plácido Frangipane Mirto, predicador de Felip IV de Castella, va fundar el convent de Barcelona (1632). La casa de Nostra Senyora de l'Esperança i Sant Maties dels pares regulars de Barcelona s'establí des de 1654 a la plaça de Santa Anna fins a la desamortització. El convent fou destruït durant la Guerra Civil de 1936-1939. Els capellans de la "calça blanca", com eren popularment coneguts, afavoriren el culte i la devoció a Sant Gaietà.

Vicens Marià Escofet Tuegols, clergue regular, "residint a la casa de sant Cayetano de la present ciutat de Barcelona", va fer testament el 8 d'octubre

de 1745, per poders davant Geroni Gomis, notari públic de Barcelona, escrivà i secretari de l'esmentada congregació. Va fer marmessor de la seva ànima a Andreu Pérez de Teral, pare prepòsit de l'esmentada casa. Havia fundat un personat o personal benefici sota la invocació de Sant Vicens, a la capella del Palau Episcopal de Barcelona el qual va llegar a Jacinto Esteva i Gras, brodador de Barcelona. Els rèdits obtinguts els destinava a obres pies. Els altres béns mobles i immobles haguts i per haver els deixava a dita sa mare Maria Escofet i després d'ella, a Josep Alferes, fill d'Anton Alferes i ell "premort" a sos hereus i successors.

El testament que publiquem extractat, que actualment pertany a una col·lecció particular de Cadaqués, fou llegit i publicat tretze anys més tard, possiblement a la seva mort:

"Sia a tothom notori com havent professat lo dit tentador molts anys en la Casa y Oratori de Nostra Senyora de Esperansa y Sant Mathias de pares regulars Tayatinos de la present ciutat de Barcelona lo precedent testament fou llegit y publicat per mi Geroni Gomis [...] en presència del reverent dom Cayetano Fayà, prepòsit la casa y oratori. Instant y requirint dit pare D. Mariano Escofet tentador predit. Essent presents per dits testimonis Francisco Casals, fuster, y Josep Catadelavall, escriptent, ciutadans de Barcelona, als onze dias del mes de janer, any de la Nativitat del Senyor de mil-set-cents cinquanta y vuyt".

EL TEXT

La redacció d'aquests fulls no tenen cap pretensió literària ni artística, però és un document curiós. Aquest tipus de notes de caràcter privat amb expansions personals, de natura ben diversa, escrites en primera persona, proliferen amb l'avenç de l'alfabetització. Durant els segles XVII i XVIII trobem a Catalunya abundoses mostres de memorialística privada, popular, la majoria de menestrals, pagesos benestants del món rural i vilatà, especialment a la Catalunya Vella, i que ara, per motius d'espai, no podem ressenyar. En aquestes notes d'Escofet no hi ha cap referència o al·lusió a fets històrics o bèl·lics del moment ni a celebracions d'esdeveniments religiosos, polítics o cívics. Tot gira a l'entorn de la seva formació, família, salut, malaltia i viatges. En definitiva són unes breus notes privades en les quals no acaba d'explicar el seu ascens social. Faig notar els castellanismes ja usuals a l'època: *enfermedad*, *después*, *despedir*, etc. El text que transcrivim respectant al màxim la grafia, sense gairebé modificacions (regularitzo l'accentuació, puntuació,

majúscules i minúscules), apareix copiat a la fi del manuscrit número 545 de la Biblioteca Universitària de Barcelona, folis 120-121. Es tracta d'un quadern escolar amb problemes aritmètics que havia pertangut a un tal Francesc Albert de la Bretxa i que possiblement Escofet també va fer servir com a obra escolar. En aquesta obra hi ha també transcrits uns poemes castellans i una recepta de rebosteria.

1723

Al primer de maig de l'any 1723 entrí en casa Magarola de edat 12 anys. A 10 maig de 1727 aní en Cadaqués.

1729

Al 15 agost 1729, jo Vicens Escofet entrí en Barcelona y venia de Cadaqués que fou quan hi estiguí dos anys y 3 mesos, pues hi havia anat al maig 1727.

Als 8 setembre 1729 me posí a estudiar gremàtiga y continuí en dit estudi fins en lo juny o juliol de 1732.

En los últims de setembre de dit any 1729 torní en Cadaqués a despedir-me y me restituhí en Barcelona, *des de 1729 a 1733*,⁽²⁾ als 17 de octubre de dit any 1729. *Morí ma àvia*.⁽³⁾

1732

En lo any 1732 comensí a estudiar philosophia y perquè en lo juny de 1723 tinguí una malaltia de plenitud de sanchs, y no podia recobrar, aní a Cadaqués per recobrar, qual enfermedad fou causa que después en lo immediat dit any 1733 tinguí altre vegada de comensar curs, qual finí en lo any 1733.

1733

En dit any 1733 se casà ma germana ab Antoni Alfares y se celebra dit matrimoni als 7 de setembre de dit any [y als 11 o 12 de dit mes y any, poch antes o después, en poder notary de Llançà que pasaba en casa mossèn Joan de l'Horta firmí ja los capítols o doní la paraula del que faria ma mare y això no se executà per los demás].⁽⁴⁾

2. El text en cursiva fou escrit posteriorment a l'interlineat.

3. Escrit a l'interlineat.

4. El text entre claudàtors apareix ratllat al manuscrit.

1735

Als últims de 1735 comencí a estudiar moral.

1736

En lo juliol de 1736 tinguí tercianes que me duraren serca un any.

1737

En lo mes de juny de 1737 aní en Cadaqués y torní en lo setembre de dit any.

1742

En lo any 1742, any mes o menos, morí ma germana.

1743

En lo mes de janer de 1743 aní en Cadaqués y torní en lo febré de dit any, anaba per benefici [eclesiàstic?].

1746

A 29 setembre 1746 aní a Cadaqués y torní a 16 desembre del mateix any 1746. Aní per terra ab Cat. y torní ab Mateu.

1749

Al 1 setembre 1749 aní en Cadaqués per mar y torní lo dia 6 octubre 1749 també per mar y fou lo viatge de la plaja de Pals.

1752

A 22 novembre 1752 aní a Roma y torní a 13 juny 1753.

1753

Als 16 maig 1753 morí ma mare y feu testament en poder del rector.

[El llibre de testaments (1751-1785) de la parròquia de Cadaqués consigna la mort el dia 16 de maig de 1753 de Maria Escofet Tuegols, a l'edat de setanta-cinc anys, viuda deixada [...] "Rebé en sa malaltia tots los sacraments de penitència, eucharistia y extremauncció y feu testament en

poder de la rectoria. Se li donà a son cadàver sepultura eclesiàstica en lo cementiri de la iglesia parroquial de Sancta Maria de Cadaqués ab officis simples lo die disset dels dits ab la acistència dels preveres accidentals de dita iglésia. Dr. Josep Aloy, prevere rector].

1756-1757

A 28 juny 1756 aní a Cadaqués per mar y torní a 4 agost del mateix any. Torní ab mateix a 21 setembre 1757 aní per mar a Malgrat [Magarola]⁽⁵⁾ y aní a Calella, después a Cadaqués amb lo sacristà de Rosas y torní a 21 de novembre 1757 y ab Mateu. Y a la Granota trobí a la Santeta y sa germana.

5. "Nogarola" apareix escrit a l'interlineat sobre el mot "Malgrat".